

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců JUDr. Miluše Doškové a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobce: **A. N.**, proti žalovanému: **město V. B., komise pro projednávání přestupků**, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 2. 4. 2007, č. j. 57 Ca 22/2005 - 20,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 2. 4. 2007, č. j. 57 Ca 22/2005 - 20,
se zrušuje a věc **se mu vrací** k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností se žalobce (dále také „stěžovatel“) domáhá zrušení shora označeného usnesení Krajského soudu v Brně, kterým byla zamítnuta jeho žádost o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

Stěžovatel v kasační stížnosti uplatňuje, byť nikoliv explicitně, důvod obsažený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), když namítá svůj nesouhlas s názorem krajského soudu, že nesplňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel uvádí, že podrobně specifikoval své osobní, majetkové a výdělkové poměry jak pro osvobození od soudních poplatků, tak pro ustanovení advokáta pro zastupování v řízení. Konstatuje dále, že je pro něj nepochopitelný závěr krajského soudu o nesplnění podmínky pro osvobození od soudních poplatků a také nerozumí výpočtu existenčního minima, když tuto částku nepřevyšuje ani jeho příjem z invalidního důchodu, ani ze zemědělského podnikání, jež je u něj stále ve ztrátě (odečtené částky – 12 700 Kč a příjmy nejsou adekvátní a vůbec neodpovídají skutečnosti). Stěžovatel se domnívá, že tímto rozhodnutím byla porušena některá jeho základní lidská práva (např. právo na spravedlivý proces), a proto navrhuje, aby bylo usnesení Krajského soudu v Brně zrušeno a věc mu vrácena k dalšímu řízení.

V souzené věci Nejvyšší správní soud z předmětného soudního spisu především zjistil, že dne 29. 3. 2005 podal stěžovatel návrh na přezkoumání nečinnosti Komise pro projednávání přestupků města V.B. (dále jen „Komise“), neboť několikrát návrhy na projednání přestupků jeho souseda, pana A. K., zůstávaly neustále bez odezvy, Komise se jimi nezabývala. Poslední návrh na projednání „přestupku pro hrubé urážky na cti a hrubé jednání i vyhrožování a omezování osobní svobody a občanského soužití“ podal stěžovatel dne 3. 2. 2005 (stěžovatel je údajně již několik let šikanován a verbálně napadán svým sousedem, který mu vyhrožuje fyzickou likvidací, ublížením na zdraví, vysmívá se mu a hrubě uráží i jeho družku); jak Komise, tak policie ovšem dle jeho názoru straní A. K.. Z těchto důvodů podal stěžovatel návrh na přezkoumání nečinnosti Komise, zneužití veřejného činitele a podjatost vedoucí této Komise.

Krajský soud v Brně svým usnesením ze dne 13. 9. 2005 stěžovatele vyzval, aby ve lhůtě do 15-ti dnů ode dne doručení usnesení doplnil a upřesnil shora citované podání. Na tuto výzvu, jež byla stěžovateli doručena pravděpodobně dne 5. 10. 2005 (viz č.l. 4 soudního spisu, kde je na doručence uvedeno špatně čitelné dvojí datum vyzvednutí zásilky – 23. 9. 05 a 5. 10. 05, zřetelný je ovšem otisk razítka s datem 5. 10. 2005), reagoval stěžovatel svým doplněným podáním ze dne 20. 10. 2005 (doručené krajskému soudu dne 21. 10. 2005), v jehož závěru uvedl, že splňuje všechny podmínky pro osvobození od soudních poplatků a žádá o zaslání potřebných tiskopisů. Krajský soud svým usnesením ze dne 21. 10. 2005 řízení o podání žalobce ze dne 29. 3. 2005 odmítl, neboť stěžovatel neodstranil včas vady svého podání (krajský soud předpokládal jako den doručení výzvy k odstranění vad 23. 9. 2005). Stěžovatel reagoval dalším podáním ze dne 25. 11. 2005, ve kterém vyjádřil svůj nesouhlas s odmítnutím jeho doplněného podání jako opožděného, a opětovně požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Krajský soud zaslal stěžovateli dne 28. 11. 2005 formulář „Potvrzení osobních, majetkových a výdělkových poměrech“. Svou odpověď stěžovatel osobně doručil krajskému soudu dne 28. 12. 2005 - vyplněný formulář a kopii daňového přiznání k dani z příjmů fyzických osob za rok 2004. V tomto potvrzení uvedl, že je samostatně hospodářícím rolníkem (nyní provozuje hospodářství už jen jako zájmovou činnost), pobírajícím plný invalidní důchod ve výši 7360 Kč měsíčně, v posledním zdaňovacím období vykázal daňovou ztrátu - 7462 Kč a je majitelem starší zemědělské usedlosti a traktoru Z 7425 roku výroby 1992. Dodal, že je zdravotně těžce postiženým občanem s průkazkou ZTP (astma, angína pectoris, chronický zánět ledvin, apod.), při chůzi používá dvě francouzské hole, je pod pravidelnou kontrolou lékařů; nemá žádné jiné příjmy, rozšíření jeho podnikání již nepřichází v úvahu a za léky, inkaso a pojištění vydá v průměru 4900 Kč měsíčně.

Krajský soud rozhodl napadeným usnesením tak, že žádost stěžovatele o ustanovení advokáta pro zastupování v řízení o kasační stížnosti zamítl s odůvodněním, že výše plného invalidního důchodu, který pobíral v době vyplnění předmětného formuláře, činila 7360 Kč. Krajský soud ve svém rozhodnutí konstatoval, že ve smyslu ust. § 2 a § 5 odst. 1 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu (dále jen „zákon o životním minimu“), představovalo životní minimum jednotlivce 3126 Kč měsíčně, tedy celkem 5146 Kč měsíčně. Za daného stavu proto nebyla dána zákonná podmínka k postupu podle § 105 odst. 2 s. ř. s., a proto soud uvedenou žádost stěžovatele zamítl.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení Krajského soudu v Brně v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Zdejší soud se již několikrát skutkově i právně obdobnou situací zabýval, resp. ve svých předchozích rozhodnutích hledal hlediska pro posuzování poměrů žadatele o osvobození od soudních poplatků. Ve svém rozsudku ze dne 20. 5. 2004, sp. zn. 5 Ads 1/2004, Nejvyšší správní soud podrobně vyložil: „Vedle ust. § 35 odst. 7 zák. č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (s. ř. s.), podle něhož účastníku, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát, se ve smyslu ust. § 64 s. ř. s. aplikuje i ust. § 138 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. S ohledem na zjištění, zda u účastníka jsou podmínky pro osvobození od soudních poplatků, jsou rozhodující hlediska uvedená v § 138 o. s. ř. Ustanovením zástupce účastníku na jeho žádost soud plní povinnost zajistit účastníkům stejné možnosti k uplatnění jejich práv dle čl. 37 odst. 2 LZPS, podle něhož má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, a to od počátku řízení. Ustanovení zástupce proto nezávisí na úvaze soudu; jsou-li splněny předpoklady uvedené v odst. 1, je soud povinen takové žádosti účastníka řízení vyhovět. Žadatel je přitom povinen soudu prokázat věrohodným způsobem své majetkové a sociální poměry. Rozhodnutí o žádosti musí odpovídat tomu, aby účastníku nebylo jen pro jeho majetkové a sociální poměry znemožněno uplatňovat nebo bránit své právo. Objektivní nedostatek finančních prostředků by tedy neměl způsobit nemožnost dovolat se svého práva u soudu. Při hodnocení majetkových poměrů je třeba přihlídnout nejen k výši příjmů a množství disponibilních finančních prostředků, ale též k možnosti si tyto prostředky opatřit. Soud také má přihlížet k výši soudního poplatku, k nákladům, které si pravděpodobně vyžádá dokazování, k povaze uplatněného nároku...
...Při rozhodování o osvobození od soudních poplatků nelze vycházet pouze z mechanického porovnání výše příjmu a částek stanovených nařízením vlády č. 42/1998 Sb., kterým se zvyšují částky životního minima, aniž by byly vzaty v potaz další skutečnosti, mezi nimi i reálná výše životních nákladů. Objektivní nedostatek finančních prostředků se nesmí stát překážkou přístupu k soudu.“

Obdobné pak zdejší soud vyjádřil v rozhodnutí ze dne 25. 3. 2005, sp. zn. 2 As 72/2003: „Podle ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Nejedná-li se tedy o případ uvedený ve větě druhé, soud (předseda senátu) při rozhodování podle tohoto ustanovení především porovnává na jedné straně výdělkové a další majetkové poměry dotčeného účastníka řízení, na druhé straně pak výši soudního poplatku se zřetelem na případné další náklady spojené s předmětným řízením před soudem. Výsledkem této úvahy je pak závěr, zda účastníkovi je možné přiznat osvobození od soudních poplatků či nikoli.“ V neposlední řadě lze zmínit i rozsudek ze dne 23. 2. 2006, sp. zn. 4 Ans 3/2005: „V současné době nejsou v platném právu vyjádřena objektivní hlediska pro posuzování poměrů žadatele o osvobození od soudních poplatků, resp. jejich tíživosti. Osvobození od soudních poplatků je tak věcí úvahy soudu; při rozhodování o něm soud přihlíží k celkovým majetkovým poměrům žadatele, k výši soudního poplatku, k nákladům, které si pravděpodobně vyžádá dokazování, k povaze uplatněného nároku a k dalším obdobným okolnostem. Jestliže to poměry žadatele nedovolují, je soud povinen žadateli přiznat tomu odpovídající osvobození od soudních poplatků, a to buď v plném rozsahu nebo zčásti.“

V posuzované věci krajský soud sice zjistil osobní a majetkové poměry stěžovatele - konstatoval výši jeho invalidního důchodu, vlastnictví nemovitosti a ztrátu z podnikání; bez dalšího pak ovšem uzavřel, že stěžovatel vzhledem k výši plného invalidního důchodu nesplňuje podmínku pro osvobození od soudních poplatků. Dále pak pouze citoval

příslušná ustanovení zákona o životním minimu a uzavřel, že za daného stavu musel stěžovatelovu žádost zamítnout. Předmětné usnesení tedy postrádá podrobnější odůvodnění, proč krajský soud nepovažoval stěžovatelovy majetkové poměry za tíživé, resp. co jej vedlo k úvaze, že stěžovatel disponuje dostatečnými prostředky (jak to má na mysli § 36 odst. 3 s. ř. s.) k tomu, aby mohl uplatnit svá práva u soudu; případně zda a jak došel k závěru, že stěžovatelův návrh zjevně nemůže být úspěšný. Krajský soud při svém rozhodování vůbec nevzal v úvahu reálnou výši stěžovatelových životních nákladů, zejména zmíněné náklady na zdravotní péči, a pouze mechanicky (navíc ne zcela srozumitelně) aplikoval ustanovení zákona o životním minimu. Zdejší soud se naopak domnívá, že prokázaný příjem stěžovatele odpovídá té úrovni, jež úvahu o potřebnosti ve smyslu shora citovaných ustanovení zákona naplňuje a kdy nepřiznání osvobození od soudních poplatků by bylo schopno způsobit ve svých důsledcích odeprání možnosti dovolat se svého práva u soudu.

Nejvyššímu správnímu soudu tak nezbylo než usnesení Krajského soudu v Brně zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení, neboť kasační stížnost stěžovatele je důvodná [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.].

Zrušil-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení, je tento soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

V novém rozhodnutí ve věci krajský soud rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 13. září 2007

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu